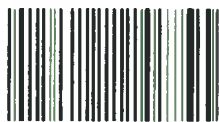

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

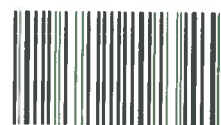
Warszawa, dnia 21 stycznia 2015 r.

DRP-VI-077-16(2)-JF/15

RPW/2409/2015 P
Data: 2015-01-27

Pan
Marek Michałak
Rzecznik Praw Dziecka

SCP/1333/2015
ID: 01630300002861

Szanowny Panie Rzeczniku,

w nawiązaniu do pisma, znak: ZEW.422.5.5.2014.EM z 19 grudnia 2014 r. w sprawie problemów organizacyjnych i funkcjonowania Ośrodków Szkolenia i Wychowania (OSiW) Ochotniczych Hufców Pracy proszę przyjąć następujące wyjaśnienia.

Ad 1. Organizacja procesu wychowawczego i opiekuńczego w internatach Ośrodków Szkolenia i Wychowania OHP oraz sugestie dot. braków w regulacjach prawnych.

Działalność ośrodków szkolenia i wychowania OHP odbywa się w systemie otwartym, a uczestnictwo młodzieży jest całkowicie dobrowolne – w przeciwieństwie do placówek izolujących, bądź pieczy zastępczej - przywołanych przez Pana Rzecznika w piśmie – do których młodzież trafia na podstawie orzeczenia Sądu.

Młodzież OHP deklaruje (zgodnie z nazwą instytucji) ochotniczo chęć uzupełnienia wykształcenia i zdobycia kwalifikacji zawodowych w formach OHP. Zasada ta charakteryzuje i determinuje również środki oddziaływania wychowawczego, które mogą być stosowane w odniesieniu do podopiecznych tych instytucji.

Ośrodki Szkolenia i Wychowania są jednostkami opiekuńczo-wychowawczymi. Zadania realizowane na rzecz młodzieży zrekrutowanej do tych jednostek, zgodnie z ustawowymi wymogami, nakierowane są na stworzenie jej możliwości uzupełnienia wykształcenia i zapobieżenie przedwczesnemu wypadnięciu z systemu edukacji oraz wykształcenie kreatywnych i przedsiębiorczych absolwentów, którzy po ukończeniu nauki i zdobyciu zawodu będą aktywnie funkcjonować w społeczeństwie i na rynku pracy.

Realizowany proces opiekuńczo-wychowawczy jest zintegrowanym ciągiem działań wzmacniających osiągnięcie celu edukacyjnego, jakim jest umożliwienie młodzieży uzupełnienia wykształcenia i zdobycia kwalifikacji zawodowych ułatwiających zatrudnienie, a tym samym przeciwdziałanie bezrobociu młodzieży defaworyzowanej. Realizacja działań jest skoncentrowana na:

- aktywizowaniu młodzieży do poszukiwania właściwego zawodu i miejsca pracy;
- organizowaniu i oferowaniu młodzieży przygotowania zawodowego, przekwalifikowania poprzez szerokoprofilowy pakiet szkoleń, kursów dostosowanych do dynamiki rynku pracy;
- realizacji kompleksowego poradnictwa w zakresie kształtowania rozwoju zawodowego młodzieży;
- rozszerzaniu oferty edukacyjnej dla środowisk defaworyzowanych, zorientowanej na rozwijanie modelu praktycznego uczenia się i podnoszenie kompetencji przekrojowych oraz kwalifikacji;
- organizowaniu przedsięwzięć motywujących uczestników i absolwentów OHP oraz młodzież ze środowisk lokalnych do poszukiwania pracy;
- pomocy w zakresie zatrudnienia młodzieży;
- wskazywaniu alternatywnych form możliwości zatrudnienia.

W odniesieniu do organizacji procesu wychowania i opieki w internatach Ośrodków Szkolenia i Wychowania OHP i podnoszonego przez Pana Rzecznika braku w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie organizacji Ochotniczych Hufców Pracy „(...) szczegółowych uregulowań dotyczących funkcjonowania tych placówek (...)” – należy podkreślić, iż zagadnienia te znajdują swoje rozwiniecie i doprecyzowanie w wewnętrznych dokumentach normatywnych, precyzyjnie określających funkcjonowanie wszystkich jednostek OHP stosownie do ich typu.

Rozporządzenie MPiPS w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy, regulujące także działalność instytucji, obliguje kadrę kierowniczą do **wydawania wewnętrznych aktów normatywnych precyzyjnie określających funkcjonowanie jednostek OHP – adekwatnie do typu przypisanych im zadań.**

Aktualnie najważniejszymi w tym obszarze przepisami wewnętrznymi określającymi działanie instytucji, które musi stosować kadra pedagogiczna są:

1. Zarządzenie Komendanta Głównego OHP nr 19/BKW z dnia 15.11.2002 r. w sprawie wprowadzenia do użytku „Systemu wychowania w Ochotniczych Hufcach Pracy”.
2. Zarządzenie Komendanta Głównego OHP nr 22/BKW z dnia 20.11.2002 r. w sprawie wprowadzenia do użytku „Systemu kształcenia” w Ochotniczych Hufcach Pracy”.
3. Zarządzenie Komendanta Głównego OHP nr 23/BKG z dnia 22.12.2014 r. w sprawie wprowadzenia do użytku dokumentów: „Biuro Wojewódzkiej Komendy Ochotniczych Hufców Pracy - standardy funkcjonowania”, „Hufiec Pracy - standardy funkcjonowania”, „Środowiskowy Hufiec Pracy - standardy funkcjonowania”, „Ośrodek Szkolenia i Wychowania - standardy funkcjonowania”, „Centrum Kształcenia i Wychowania - standardy funkcjonowania”. Dokumenty te określają wymogi w zakresie działań, stosownie do zdiagnozowanych potrzeb młodzieży, programów wychowawczych o charakterze edukacyjno-profilaktycznym, socjalizacyjnym, resocjalizacyjnym, terapeutycznym, korygujące i kompensujące zaburzenia rozwoju osobowości, skłonności do nieposłuszeństwa, deficyty społeczno-rozwojowe.

4. Zarządzenie Komendanta Głównego OHP nr 22/BKG z dnia 20.06.2013 r. w sprawie wprowadzenia wzorów dokumentacji stosowanej w jednostkach opiekuńczo-wychowawczych Ochotniczych Hufców Pracy.
5. Zarządzenie Komendanta Głównego OHP nr 34/BEW z dnia 7.10.2011 r. w sprawie postępowania w sytuacjach zagrożenia uczestników OHP przestępczością i demoralizacją, które stanowią specjalną procedurę zobowiązującą kadre do określonego postępowania w przypadku sytuacji wymagających nadzwyczajnej interwencji.
6. Zarządzenie Komendanta Głównego OHP nr 11/BEO z dnia 16 maja 2014 r. sprawie wprowadzenia zasad i wytycznych organizacyjnych rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych o charakterze opiekuńczo-wychowawczym w Ochotniczych Hufcach Pracy na rok szkol. 2014/2015. (opracowane na każdy nowy rok szkolny OHP).
7. Wytyczne do organizacji i nadzoru kształcenia i wychowania w Ochotniczych Hufcach Pracy (opracowane na każdy nowy rok szkolny OHP).
8. Zalecenia i decyzje Komendanta Głównego OHP z ogólnopolskich narad kadry kierowniczej OHP, dotyczące bezpieczeństwa młodzieży oraz ograniczania postaw agresji i przemocy.

Wskazane dokumenty kompleksowo i precyzyjnie określają zasady funkcjonowania wszystkich jednostek organizacyjnych OHP – w tym ośrodków szkolenia i wychowania. Są w nich zawarte i w sposób transparentny scharakteryzowane treści odnoszące się do uwag zawartych w piśmie Pana Rzecznika, w tym:

- system i zasady rekrutacji młodzieży;
- model i środowisko oddziaływań edukacyjnych podejmowanych względem młodzieży, z wyeksponowaniem zakresu opieki i wychowania;
- wyznaczniki treści i metod pracy nakierowane na indywidualizację pracy z podopiecznym;
- zakres działań opiekuńczo-wychowawczych w określonych obszarach wychowania;
- system rozwoju oddziaływań profilaktyczno-resocjalizacyjnych;
- współpraca z rodzicami/opiekunami prawnymi uczestników OHP;
- wyznaczniki prawidłowości funkcjonowania jednostki opiekuńczo-wychowawczej OHP;
- model struktury organizacyjnej i zasady etatyzacji w odniesieniu do podopiecznych OHP (liczebność uczestników, grupa wychowawcza, grupa zajęciowa, warsztaty szkoleniowe, inne struktury wewnętrzne);
- zasady dokumentacji działalności jednostek (z konkretnym wykazem zawierającym rodzaj i zakres prowadzonej dokumentacji);
- formy i zasady sprawowania nadzoru oraz kluczowe obszary kontroli.

Przedstawione zasady są tworzone w poszanowaniu podmiotowości młodego człowieka i należnych mu praw oraz w taki sposób, aby z jednej strony uniemożliwiały nadmierną dowolność interpretacyjną, a z drugiej aby pozwalały na dalszy rozwój jednostek przy uwzględnieniu uwarunkowań lokalnych, środowiskowych i zachowaniu ich tożsamości.

Podstawę przepisów i zasad obowiązujących w konkretnej jednostce organizacyjnej stanowi regulamin organizacyjny nadawany Zarządzeniem właściwego terytorialnie wojewódzkiego komendanta. Tak jest w przypadku ośrodków szkolenia i wychowania, które funkcjonują

w oparciu o zarządzenie wojewódzkiego komendanta OHP utworzone w oparciu o zarządzenia Komendanta Głównego OHP oraz cytowane wcześniej akty normatywne regulujące funkcjonowanie Ochotniczych Hufców Pracy (określone w standardach).

W obowiązującym systemie nadzoru procesu kształcenia i wychowania, określonym w *Standardach funkcjonowania jednostek opiekuńczo-wychowawczych OHP*, funkcjonują cztery formy:

- ewaluacja realizowanych działań;
- kontrola przestrzegania przepisów prawa;
- kontrola zarządcza;
- wspomaganie w realizacji zadań.

Szczegółowe zasady przeprowadzania ewaluacji realizowanych zadań określone są w standardach poszczególnych rodzajów działań.

Odnosząc się do stwierdzenia Pana Rzecznika dotyczącego kwalifikacji kadry opiekuńczo-wychowawczej, które powinny być dostosowane do potrzeb młodzieży wymagającej specjalnych form i metod pracy należy podkreślić, iż pracownicy OHP spełniają wymagania kompetencyjne określone dla poszczególnych stanowisk pracy. W zakresie wymaganego wykształcenia kadry OHP (w tym kadry pełniące funkcje kierownicze) problematyka regulowana jest Rozporządzeniem Ministra Pracy i Spraw Społecznych w dnia 30 kwietnia 2008 r. w *sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w niektórych jednostkach państwowej sfery budżetowej*. Zgodnie z nim, do zajęcia określonych stanowisk w strukturach OHP konieczne jest posiadanie odpowiedniego poziomu wykształcenia (najczęściej wyższego) oraz odpowiednio długiego (wyznaczonego) stażu pracy. Zapisy art. 1 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r - *Karta Nauczyciela* w stosunku do kadry OHP obejmują ją w ograniczonym zakresie, określonym w art. 91b ust. 2a i z wyjątkiem art. 6 dotyczącego uprawnień pracowniczych. Natomiast spełnianie przez kadrę warunków określonych w art. 9 ust.1 - jest podstawą do uzyskania powyższych uprawnień.

Ad 2. Zasady sprawowania nadzoru nad funkcjonowaniem Ochotniczych Hufców Pracy.

Ochotnicze Hufce Pracy od roku 2010 nie są instytucjonalnie elementem systemu oświaty. Są instytucją rynku pracy i ogniwem łączącym system zatrudnienia i oświaty. Stanowią element wspierający i uzupełniający system edukacji.

Wprowadzając zmiany w *ustawie o systemie oświaty* ustawodawca uchylił art. 2 ust. 8 - stanowiący, iż OHP są elementem systemu oświaty - jednocześnie pozostawiając zapis w art. 69, który brzmi: „(...) *Zadania w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży wykonują także Ochotnicze Hufce Pracy organizowane na zasadach określonych w odrębnych przepisach (...)*”.

Zasady funkcjonowania jednostek OHP określa ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku, przepisy wykonawcze do niej oraz

wewnętrzne akty normatywne wydane przez Komendanta Głównego, w tym Zarządzenia Komendanta Głównego i *Standardy organizacji i funkcjonowania jednostek.*

Zgodnie z zapisami *ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* OHP są państwową jednostką budżetową, instytucją rynku pracy a nadzór nad ich działalnością sprawuje minister właściwy do spraw pracy.

Ochotnicze Hufce Pracy funkcjonują jako państwowa jednostka organizacyjna, która wypracowała jednolity pod względem standardów – system świadczonych usług. Obejmuje on 9 centrów kształcenia i wychowania oraz 16 wojewódzkich komend OHP na terenie których działają jednostki trzech typów: ds. rynku pracy, opiekuńczo-wychowawcze oraz szkoleniowe (łącznie w liczbie ok. 900 podmiotów). Komenda Główna OHP, z siedzibą w Warszawie, zarządza działalnością tych wszystkich placówek, wyznacza standardy świadczonych usług, dba o jednolitość i spójność systemu wsparcia świadczonego młodzieży w całym kraju. W Komendzie Głównej OHP są programowane i nadzorowane centralnie kompleksowe formy pomocy, specjalistyczne oddziaływania, instytucjonalne wsparcie oferowane w jednostkach opiekuńczo-wychowawczych OHP. Taka forma zarządzania i nadzoru nad instytucją zapewnia utrzymanie jednolitego systemu opieki i wsparcia socjalnego - świadczonych we wszystkich jednostkach organizacyjnych.

Według *ustawy o promocji zatrudnienia (...)* zadania powierzone instytucji, w tym nadzór nad realizowaną działalnością wykonuje Komendant Główny OHP za pomocą (między innymi) wojewódzkich komendantów OHP bezpośrednio nadzorujących podległe im jednostki organizacyjne. Zgodnie z zapisami *rozporządzenia w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy* OSiW są jednostkami podległymi właściwym terytorialnie wojewódzkim komendantom. Takie ich usytuowanie stanowi wielostopniowy system nadzoru.

Podstawowym elementem nadzoru w OHP jest odpowiedzialność kierownika jednostki (w tym kierownika OSiW oraz wojewódzkiego komendanta OHP) za:

- wytwarzanie wiarygodnych i rzetelnych informacji dot. funkcjonowania jednostki OHP;
- osiąganie przez jednostkę OHP wyznaczonych jej celów, w sposób zgodny z prawem, efektywny i terminowy;
- skuteczny system kontroli działań realizowanych przez jednostkę OHP.

Ponadto, jak wskazano wcześniej działania jednostek Ochotniczych Hufców Pracy podlegają standaryzacji.

Chciałbym również podkreślić, iż w kontekście kontroli Ośrodka Szkolenia i Wychowania w Mielenku Drawskim oraz ustaleń i wniosków sformułowanych w jej wyniku - Komendant Główny OHP zajął jednoznaczne stanowisko dotyczące wyeliminowania wskazanych uchybień w realizacji działalności wychowawczej oraz sprawowanego nadzoru przez Zachodniopomorską Wojewódzką Komendę OHP (ZWK OHP). W wyniku zaleceń KG OHP wdrożono program naprawczy w OSiW, nastąpiła zmiana Kierownika Ośrodka oraz częściowo kadry zatrudnionej w placówce, usunięto uchybienia, a praca Ośrodka jest na bieżąco monitorowana w ramach kontroli przeprowadzonych przez Zachodniopomorską WK OHP i KG OHP.

Biorąc zatem wszystkie przedstawione powyżej argumenty uważam, że obecnie nie jest konieczne wprowadzenie zmian w uregulowaniach prawnych dotyczących Ośrodków Szkolenia i Wychowania OHP prowadzących do ustanowienia nad nimi nadzoru wojewody.

Odnosząc się do powyższych sugestii należy podkreślić, że Ochotnicze Hufce Pracy są państwową jednostką organizacyjną, która od blisko 60 lat skutecznie przeciwdziała marginalizacji, wykluczeniu społecznemu i bezrobociu młodzieży, gwarantując rozwiązywanie tego problemu w skali kraju. W wypracowanej, przez lata doświadczeń, strukturze mają autonomiczny otwarty system wychowania, którego podstawę stanowi wychowanie do pracy i przez pracę. Poprzez realizację spójnych celów i programów, w OHP eliminowane są niedoskonałości systemu edukacji, a także skutecznie wspierany jest system zatrudnienia. Zatrudnienie i przygotowanie zawodowe uczestników OHP odbywa się na podstawie indywidualnych umów o pracę na zasadach dot. pracowników młodocianych. Tym samym młodzież ta otrzymuje wynagrodzenie za czas nauki i pracy, korzysta z przysługujących jej świadczeń socjalnych, a okres przygotowania zawodowego jest jej zaliczany do stażu pracy.

Wśród ponad **900 różnych jednostek organizacyjnych** i form działalności Ochotniczych Hufców Pracy, stanowiących potencjał organizacyjny tej instytucji, aż 214 (wg stanu na 01.01.15 r.) stanowią jednostki opiekuńczo-wychowawcze, są to: **9** Centrów Kształcenia i Wychowania, **29** Ośrodków Szkolenia i Wychowania (OSiW), **162** Hufce Pracy (HP) oraz **14** Środowiskowych Hufców Pracy (ŚHP). W odniesieniu do młodzieży dotkniętej problemami wychowawczymi, społecznie niedostosowanej, wymagającej objęcia profilaktyką, działalność tych jednostek przynosi właściwe efekty.

Rokrocznie w jednostkach OHP o charakterze opiekuńczo-wychowawczym procesem kształcenia i wychowania objętych jest **ponad 36 tys. młodzieży** która z różnych przyczyn wypadła z powszechnego systemu edukacji. Dla tej grupy Ochotnicze Hufce Pracy, głównie przy efektywnej współpracy z samorządami lokalnymi i z pracodawcami organizują naukę w nietypowych dla młodzieży formach szkolnych (jak dla dorosłych) umożliwiającą jednocześnie realizację przygotowania zawodowego w procesie pracy.

Każdego roku:

- ponad 90% ogólnej kończących naukę zawodu przystępuje do zewnętrznych egzaminów na zawodowe tytuły kwalifikacyjne; efektywność zdawania tych egzaminów wynosi w kolejnych latach ok. 93-95 %,
- ponad 85% uczestników pozytywnie kończy naukę lub uzyskuje promocję do następnych klas, pomimo wcześniejszych nawet kilkuletnich opóźnień i zaniedbań edukacyjnych.

Działalność OHP, jej zakres, ocena efektywności, jak i usytuowanie prawne instytucji - na przestrzeni ostatnich lat - były wielokrotnie przedmiotem kontroli różnych instytucji zewnętrznych, w tym również Najwyższej Izby Kontroli (NIK). **Wskazywały one na właściwy poziom i skuteczność realizowanych przez OHP zadań. Za każdym razem podkreślano wysoką efektywność działań instytucji w zakresie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom wśród młodzieży.** Ostatnio, w 2013 r. Najwyższa Izba Kontroli skontrolowała działalność Wojewódzkich Komend OHP za lata 2009-12 w zakresie realizacji

kształcenia i wychowania młodzieży oraz przeciwdziałania marginalizacji społecznej. Kontroli podlegały m.in. jednostki opiekuńczo-wychowawcze w tym OSiW, ŚHP i HP. NIK **pozytywnie ocenił zarówno działalność w przedmiotowym zakresie, jak i nadzór sprawowany przez Komendanta Głównego OHP i Wojewódzkich Komendantów nad podległymi jednostkami.**

Należy stwierdzić, że każdorazowo w przypadku audytów i kontroli przeprowadzanych w OHP przez instytucje zewnętrzne, zarówno Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej jak również Kierownictwo KG OHP z dużą uwagą i pełną wnikliwością analizują wyniki i wnioski kontroli. Po przeprowadzeniu przez służby Pana Rzecznika kontroli OSiW w Mielniku Drawskim Komendant Główny OHP zobligował Wojewódzkich Komendantów do przeprowadzenia we wszystkich podległych jednostkach opiekuńczo-wychowawczych OHP analizy realizacji pracy wychowawczej. Zalecił Wojewódzkim Komendantom realizację działań zgodnie z obowiązującymi w OHP standardami pracy opiekuńczo-wychowawczej i edukacyjnej w celu zapewnienia młodzieży wymaganych prawem warunków kształcenia, opieki i wychowania, a także zagwarantowania jej poczucia bezpieczeństwa.

W szczególności Komendanci Wojewódzcy OHP zostali zobowiązani do dokonania kompleksowego przeglądu:

- regulaminów organizacyjnych i porządkowych oraz dokumentacji wewnętrznej jednostek, dotyczącej zasad ich funkcjonowania i realizacji opieki wychowawczej,
- zapewnienia optymalnych warunków higienicznych i sanitarnych;
- standardów pracy opiekuńczo-wychowawczej i edukacyjnej;
- przepisów BHP obowiązujących w jednostkach oraz regulaminów pracy
- wymogów kwalifikacyjnych pracowników wynikających z zajmowanych stanowisk.

Komendy Wojewódzkie OHP podjęły działania, których celem jest wyeliminowanie stwierdzonych przez Pana Rzecznika dowolności w interpretowaniu zasad realizacji procesu opiekuńczo-wychowawczego oraz zapewnienie prawidłowego rozwoju młodzieży.

Reasumując - jeszcze raz należy podkreślić, iż **działalność jednostek OHP realizujących zadania z zakresu zatrudnienia i edukacji ukierunkowana jest na zaspokojenie, w jak najszerszym zakresie, potrzeb młodzieży powierzonej opiece instytucji.** Udany start w dorosłe życie oraz pomyślne usamodzielnienie kolejnych pokoleń absolwentów stanowią główny efekt działalności Ochotniczych Hufców Pracy.

Niezależnie od powyższego uprzejmie informuję, że resort pracy ponownie przeanalizuje sposób tworzenia i realizacji standardów funkcjonowania jednostek OHP w zakresie działalności wychowawczej młodzieży w celu wprowadzenia ewentualnych zmian.

2

z up
MINISTER
Jacek Męcina
Sekretarz Stanu